

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS HAJDUMEGYEI FÜGGETLENSÉGI PART HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Elofizetési arak:		Videkre küldve:	
Helyben.			
Egy évre . . .	10 kor. — fill.	Egy évre . . .	16 kor. — fill.
Fél évre . . .	5 . . .	Fél évre . . .	8 . . .
Negyed évre . . .	2 . . . 50.	Negyed évre . . .	3 . . .
Egy óra . . .	—	Egy óra . . .	1 . . . 70.
Egyszám ára 4 fillér.			

Főszerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**
 Felelős szerkesztő: **Uj. MÓRICZ PÁL.**
 Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díjak:
 Hat hasábos petit sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többször megjelent hirdetések jutányosan. — Apró hirdetés minden sor 4 fillér.

Hazafiság.

(T. I.) Ezerév viharja, tíz század küzdelmei közepette is áll még hazánk. Nem az Árpádok, Nagy Lajos és Hunyadi Mátyás korával kapcsolatos fényben és hatalomban ugyan, de mégis olyan viszonyok által határoltan, amelyek a polgári kötelességek betöltése mellett megengedik egy szebb jövő hajnalának biztos felvradását. És ha végig tekintünk a multon, a történetnek lapjain, lehetetlen arra a meggyőződésre nem jutnunk, hogy faj megtartó, nemzeti jellegünket megóvó, bennünket a dicsőség polczára helyező, a tespedés, az elnyomtatás, a veszteségek sötét óráiban reménnyel, vígasszal és buzgalommal eltöltő erényeknek egyik legkiválóbbika: a hazafiság. Ez tanít okulni a multon, célszerűsíteni a jelent, előkészíteni a jövőndöt s mert a magyarságból nemcsak hiányzott, sőt ugyszólván második természetévé vált elődeinknél annak érzés és tettbeli megnyilatkozása, uem veszhetett el a hon az annyi oldalról ellene szőtt ármány, hatalmi befolyás, cselszövés és szenvedés dacára sem. S azért most, amidőn nem a fegyverek, hanem a haladás harczá-

ban való részvételtől függ a nemzeti boldogulás kérdésének megoldása, a midőn nem a nyers testi, de a szellemi erők forrongásának kohójában választódik ki a felvilágosultságnak, a korral lépést tartásnak nemes ércze, mely felaprózva hivatott Hunnia téerein jelképezni a nemzeti nagysághoz vezető lépések megtételét: közéletünk érverésének összes lüktetésénél, a politika s a társadalom munkálódásánál, a humánus, az erkölcsi irányt szolgáló intézmények meghonosításánál, sőt még megengedett keretben a valóság követelményeinek betartásánál is egyik legfőbb segítő tényezőül kell szerepelni a hazafiságnak. Hassa is át az iskolában a gyermek, a politikában, a társadalmi és gazdasági élet, a kereskedelem, az ipar fejlődésének egész vonalán a férfi tanulási vágyát s tevékenységét az a tudat, hogy hazájának ennek az édes szülőföldnek, rajta testvéreinek nagyon sokkal tartozik, vezető egyéniségeink pedig hirdessék a hazafiságot nemcsak, de ilyen érzelmeikkel s áldozatkészségükkel példányképekül szolgáljanak.

Az igazság szava, amelyet a példa megszentel, a haza iránti hűségben

nemcsak a hirdetőket, de a népet is rendithetlenné teszi s ha a nemzetre a befolyás nem alkotó elemei félrevezetése, hanem faji érdekeinek előmozdítása céljából gyakoroltatik, a hazafias érzelmek szeplőtlenségével eredményesen hirdethetők azok az irányelvek, amelyek a közjólét dus virányokat szegélyező békés révpartja felé vezethetik a nép fennállás jogosságának rázkódtatások és ezernyi veszélyek hullámai által ide-oda dobált sajkáját.

Felkell nyitni tehát a történelem könyvét ott mindenütt, ahol erre alkalom nyílik, hogy elrettentésül megtalálható legyen azokon a félrevezettség, a testvériség megtagadásának véres nyoma, az ezt követő gyötrődések egész sorozata egyrészt, de másrészt odaállíthatassék követendő például az a kétségbevonhatlan tanulság is, hogy az olyan nemzet, mely a hazafias erkölcsökbe vetette bizodalmitás a hazafiaság erényeibeu bővelkedett, soha nem csalódott létjogossága tekintetében, soha sem volt szabadságában szegény és ha jó sorsában az igaz ügy oltalmára kifejtette erejét, nem vesztette el féltett jogait, szabadságát

Tárczajegyzetek a balmazújvárosi gazdákról.

(Télen.)

Hát bizony most ugy van, mint Csonkai Vitéz Mihály mondotta, hogy: „A vékony rokolyás leányok s a póre Gatyájú legénynek borzad minden szőre.

Tél közepe levén, Balmazújvároson a szegényebb néposztály csöndesen politizál és pipázik.

A ki pedig pipázik és politizál, annak rendszerint motoszkál valami a fejében. De hát hol is ne kavarnának ilyenkor, télviz idején, karakány ideák az agyakban! Hiszen a szegényembernek ilyenkor jár az esze, nyáron nem ér rá az eszét járatni, akkor csak a keze lába jár az erős munkában. Ha eszét ilyenkor sem járatná: talán megkapásodnék, mint az örökösen istállóban álló ló lába.

A hosszú esteken van idő az új nap-tár és a kétfilléres ujság olvasására, a vár-megye, meg az ország dolgainak meghányására vetésére. Megmustrálják a jegyzőt, papot, tanítót, kondást. Szó esik a Baptizmusról, felekezetrőlküliségről, a czuczilizmusról.

— Ha már most ilyen menkü drága a disznó, milyen lesz jövő nyáron a szalonna!

Nyilván elkérnek egy pengőt kilójáért! Rosz világ mutatkozik a szegényemberre. Nem is segít már itt más csak egy döghalál, vagy haboru. Már volt is rá égi jel. Így okoskodik a szegénység.

A tehetősebbek meg állandóan éheznek, de csak — földre. Mert Ujvárosnak szarvasmarhája több és faggyasabb akár-melyik hozzá basonló, alföldi helységénél. A turi karczagi, madarasi vásárokon az ujjvárosi marhák láttára csillan meg nagy bugyel-lárisu, bpesti mézszárosok szeme; buzája máz-sás, disznója, éves korában hetvenöt kilogrammm szalonnával számol be, tengerijétől jobban hizik a sertés, ha csak nézi, mint ha a felvidékit eszi. Mindene van, a hol a nagy Attila porait gyantják nyugodni és nincs földje.

De kérhetné valaki: hol terem hát az a máz-sás buza, a sikeres tengeri és hol hizik a budapesti mézszárosok kedvenceze, az ujjvárosi faggyas marha?

Hát a buzát, tengerit többnyire a bős-zörményi, szoboszlai, debreczeni örök áron vett és haszonbérés földek adják, a kövér marhát a Semsey birtokból árendált szik-sós legelők hizlalják. Az egészet az ujjvárosi nép ritka munkabirasa, takarékosága, ok-szerű gazdálkodása, örményélelmessége produkálja. Mert az ujjvárosi ember két lovon mennyasszonyért sem indul el, nem az, hogy

szántana, mint sok helyt, hasonló talajon, cselekszik. Nyáron a kakas még csak gondolkozni kezd, hogy kukorékoljon-e már hajnalra, mikor az ujjvárosi ember kezében már ugyan neki melegedett a kapa, kasza hűsharmatos nyele. A kis szántókat (pacsirta) az ő kaszája suhogása kelti föl meleg fész-kéből énekelni, este a kapája szinte tíz óráig versenyt csillog-villog az ezüst holdvilággal. Szóval, az ujjvárosi ember a magyar haza legelső földmives munkása; csak Samson rókái tehették tönkre hamarabb a filiszteu-sok buzavetését, mint a mennyi idő alatt egy csapat ujjvárosi arató egy tábla buzát rendbe, respektive keresztbe rak. És ez a prima munkás nép a más tarlóján eszi a lebbeneslevest, részes takarásból jövet dalolja, hogy: „Hazádnak területlenül légy hive, óh magyar!“ Aztán sejt ám egyébhez is! Egy némelyik ujjvárosi polgár ember dákóval, alsós sal sarokba szorit akárhány nagyvárosi uracsot, világlátott vigéczet és versenyre kel a zsidóval, nemcsak a szat-tócsság, hanem a gyógyfűkereskedés terén is.

Az ujjvárosi ember virágszál korában, sőt már bimbós napjaiban is nagy táncz-kedvelő, de nem laikus módra tánczol ám, mint falukon, szerte a hazában, szokás. Lá-bát a téli esteken tudományosan képeztetni, vagyis táncziskolába járatja. Így aztán lako-

nem nyügözték le a szolgáltság bélyői és azt a földet, amely Kölcsey szerint: »oltár atyáid által Istennek építve föld, amelynek gyümölcse téged feltáplált, ház, ahol az élet örömeit elsőben élvezéd« s amelynek »szülőid, barátaid, rokoniad, — egytől egyig csak kiegészítő részei,« nem foglalták el idegen hatalmak, hanem megmarad az továbbra is a legdrágább édes anyának. És ez nem is lehet másként, mert a hazafiasság jutalma szokott lenni a jognyerés a függetlenség biztosítására, kötelelem érzet a jog támogatására, lelkesedés, kitartás, szellemi és anyagi erősödés a jog és függetlenség biztosítékainak megtartására.

Mely utóbbiakból származó eredmény terjeszti a szabadság, egyenlőség testvériség nemzet boldogító hármajelszavát, hogy az behangozva a Kárpátoktól az Adriáig minden térségeket, általa mihamarabb beteljesedjék: Magyarország nem volt, de lesz!

Debreczen város jelentékenyebb lakott helyei.

(Történelmi adatok.)

Összegyűjtötte: **Zoltai Lajos.**

XI.

Az utolsó Hunyadi halála után (1504) Hegyesnek valószínűleg ugyanazok valának földesurai, akik Debreczennek. 1507-ből Szathmári György pécsi püspököt, 1511-ből Szapolyai Janost, 1526-ból Artándi Balást és Palt, 1532-ből a Bajoniakat és Sztária-

dalmakban. bálókban nemesak a magyar bolondságot űzi kedvelelssel, (érts: nemesak magyar táncot jár) hanem műértően bolondozik nemetől, lengyelül és francziául is. Bocsanat, de elég öregnek érzem magamat arra nézve, hogy a táncot, még így, Carneval napjaiban is kellemesen bolondságnak nevezem és tartom. Tudom, az öregek pártomat fogják, az ifjaknak meg odamondom hogy: „inventus ventus,“ — a mi jó magyarán azt teszi, fiatalság; bolondság.

Azonban mit mondok! Ismét legkedvesebb költőimre, a nagy tudományú Csokonai Vitéz Mihályra hivatkozom, ki az „Ősz“ című verseben nagy bölcseséggel így ír: „Vigan ma, barátom! és ha pitzálunk, Manziról is egy-két sort dallárizálunk. Ki tudja? hátha még táncot is kell várni? S hitos minémet is fognak ketten jární? Nevesed? de több is történhetik itt még: Bolond az, barátom, a ki okos mindég!“

Ezen az alapon hát bekérem lépek a táncszeretőkkel, mert hát Csokonainak minden mondása előttem arany igazság, ha ő interveniál, a legszenvedélyesebb táncost stóicus bölcsnek, Diegenesnek nézem.

Egyi szép tulajdonsága daczara a Semsey uraságok mégis jobban kedvelik az ujjvárosi nyulat, mint az ujjvárosi embert, mert a nyulat néha-néha meglátogatják s nem bannak, ha mind valamennyi puskacsó elé kerülne; de ha az ujjvárosi emberből ötöt, hatot látnak egy esomóban rögtön haszonbérő földkerő küldöttségre gondolnak és épen nem óhajtkák a találkozást. Begombol-

kat, 1535-ből Laszki Jeromost, 1536. okt. ról enyingi Török Bálintot jegyezte fel Debreczen földesurairól a történelem. Kétségen kívül bizonyos részeket Hegyesen is ugyan-ezek birtak. Megtetszik ez Szapolyai János királynak 1527. évi kötleveléből, amelylyel az Artándi Balástól kölesön felvett 4300 frtnak biztosítására lekötö Dorog, Varjas, Dobos és Nánás helységeket egészen, továbbá Hatház, Macs, Téglás és Hegyes helységbeli részeket. Megtetszik továbbá II. Jánosnak 1569-ben kelt s a Debreczenben lakó királyi tisztek számára kiadott utasításból. Ez utasítás szerint Debreczenhez tartoznak: egész falu Ujjváros, portiók pedig, kiben rész vagyon: Sziget, Szoboszló, Hegyes, Téglás, Hatház és Sámson. Hegyes, Szoboszló, Macs és Téglás falvak más részei pedig a Szakolyiaktól elzalogosítás folytán 1504. és 1512-ben Maghi Pál, illetőleg 1507-ben Ödön Imre kezére szállottak. Majd 1559-ben Székely Antal, valószínűleg ugyanaz, aki 1565-ben duló fosztó latrokból toborzott hadával Debreczenre rohanván, irgalmatlanul kifosztotta, harmadfél-száz ezer früg prédálta és felgyújtotta a várost, — továbbá a felesége Maghi Zsófia, Maghi Péter leánya Ferdinándtól új adományul kapják a macsi, hegyesi, zeleméri stb. birtokrészeket.

Valamivel később 1567-ben a debreczeni és hegyesi előjárók a debreczeni és hegyesi határ közt fekvő ugynevezett közelelő földre nézve, hogy tudniillik azt egyik fél is soha fel nem szántja, maradékaikat is kötelező erős hittel egyezsége lépnek. 1572-ben a szolnoki szandzsák deftere Hegyes falut 18 házzal és templommal veszi fejadó alá.

A szitatoroki békekötést (1606) megelőző nagy háboru dulásai között elpusztult. Mert már 1596-ban mint elpusztult helységet említi egy okirat, amiből azt következtethetjük, hogy a tatároknak 1594 évi

kozásuknak van is egy kis gyenge fundamentuma . . .

De már nagyon is letértem a csapásról. Menjünk vissza oda, hogy Ujjváros-on csak minden harminczadik embernek van egy kis örök földeskeje. Hanem azért a földelküliek is hontalló magyarok. Falujából ritka megy el messzibbre, mint a honnan az ujjvárosi nagytemplom, sugár tornya, tiszta időben, meglátható. Ha elmegy is lakni a homokra, csakhamar visszajön. Micsoda föld az olyan, a hova Ujjvárosról kellene boglyakemenzét vinni! Való is ott lakni!

Az ujjvárosi német eredetű atyafiak kissé tudakosak. Példájok után, turonybogár módjára, a magyar reformátusok közül is neki repültek néhányan a falnak, azaz felekezetenküliek lettek, de hogy valamelyik újra keresztelkednék, olyan nincs a sifoniban! Semhogy még egyszer keresztelkedjek, inkább egyszer sem keresztelkedik. És lám, a büszkéményi atyafiak meg már mennyire szeretnek újra keresztelkedni!

Őseik hitét csak úgy forgatják, mint juhász a bundáját. Igen, csakhogy a bunda mindig bunda. Nono, szentéletű atyafiak, rég megmondta Csokonai Vitéz Mihály, hogy a magyar embernek az a karaktere, hogy karaktere van. Ehhez pedig épen nem tartozik a hitváltoztatás. Jellemes ember embernek adott paroláját is váltig megállja.

Az ujjvárosi ember is szereti a jó nap-számot, de minthogy erősen ragaszkodik ugyszukébb, mint tagabb hazájához — vagyis hontalló magyar — küldözhetik ő felőle a tótok Amerikából a dollárokat, rájuk sem heredit.

szörnyü rohanása separte el Hegyest is a föld színéről.

Ez időtájt nánási Csukath Péter bajoni varkapitány bírhatta. Ugyanis Csukath Péter testvére Lénárt hűtlenség bűnébe esvén, 1610-ben Báthori Gábor fejedelem a Csukathok hegyesi részét 1000 magyar frtban Debreczen városánál zálogosítja el. — 1610-ban pedig Hegyes pusztá másik fele részét, amelyet a Magiaktól Székely Antal fia örökölték, ennek fia Boldisar, Szabó Andras szoboszlai kapitánynak és a szoboszlai hajdu vitézeknek adja zálogba ugyan-csak 1000 m. forinton.

(Folyt. köv.)

Rendőrségi statisztika.

A mult napokban egy kimutatás jelent meg, mely a rendőrség bűnügyi osztályának három évi működéséről statisztikai adatokat közöl. Ez a kimutatás a széirőzsa minden irányában szét is küldetett, tehát a nyilvánosság elé hozatott, ebből kifolyólag kritika tárgyává tenni jogos és szükséges. Emberi munka ez is, ep azért nem is tokeletes, de legnagyobb hibája az, hogy a közigazgatási teendőkkel ellátott hivatalok működési körét s még inkább munka-anyagát nem a valódi világitásban mutatja be a nagyközönség előtt, pedig azokat a bűnügyi osztálylyal — mely csak egyfajta ügyeket intéz — össze hasonlítja.

A rendőri bűnügyi osztály felállítását előt — 1900 jan. 1. — három kerületi kapitányság állott fönt a város beiterületén, ezeken kívül volt meg a Mezőrendőrkapitányság, Bejelentési hivatal és a Rendőrfokapitányság külön iparügyosztálylyal és kézbesítési hivattallal. Ezek vegeztek az összes rendőri közigazgatási ügyeket, a kerületi és mezőrendőr kapitányságok pedig ugy mellékesen teljesítették a kihágási bíráskodást és a bűnügyi funkciókat.

Ha egyiknek-másiknak Csegénél, vagy egyebütt csak a Tiszán kell is atkelnie, nagy fejkakarások közt szánja banja, hogy végrendelkezes nélkül jött el hazulról, az anyjuktól. Hátha még tengerre kellene szállnia! . . . Szálljon biza hojsza, de nem ő! Igaza is van. Ilyen valódi, szarazföldi magyar. A vizet nem szereti, de annál jobban a földet, mely nem halat, hanem fehér kenyeret terem. Ilyen czipot adó föld kellene az ujjvárosi embereknek, hogy sokasodhatnék, szép derék fiaikat és leányokat nevelhetne a hazának.

Már évek óta minden követ — sőt néhány országgyűlési követet is, — megmozgatott, hogy a Semseyek uradalmaiból legalább haszonbérés földet kaphatna, de — mivelhogy az uraságok és tanácsosaik szívében nem elég erős a fajszeretet — a nagy bérlők mindig elébe vágnak, A mi kicsit adtak is eddig elé: mentem elnyelték a csukák, azaz a módosabb földes polgárok.

Elannyira regnálunk a nagybérők, hogy — miként a fáma mondja — csak azt várják, miszerint drót nélküli távirás a zenith felé is superaljon: azonnal ki fogják venni szt. Dávidtól a holdvilágot árendába.

És — ha a jószág kormányozó (mert ott is kell, hogy legyen ilyen) kedvező információval szolgál, hihetőleg meg is kapják. No, jó Csokonai Vitéz Mihály, oda fent, a csillagfényes mennyekben, ha most élnél, mernéd-e még írni, a mit életedben, ez előtt száz évvel, írtál, hogy: „Te vagy még egyedül óh arany holdvilág. Melyet árendába nem ad még a világ!“

Nekérkdi.

Hogy ez így van, igazolja a következő kimutatás:

Az 1899-ik évben elintézett:

az I-ső ker. kapitányság 4188 közigazgatási és 1470 községi bírósági ügyet, volt még raadás képen 319 kihágási ügye;

a II-ik ker. kapitányság 3772 közigazgatási és 2748 községi bírósági ügyet és ezen felül 527 kihágást végzett el;

a III-ik kerületi kapitányság 3797 közigazgatási és 1464 községi bírósági ügyet és 299 kihágási ügyet kapott;

a mezőrendőrkapitányság 3506 közigazgatási 1119 községi bírósági és 1257 kihágási ügyet intézett el;

a bejelentési hivatal 1858 közigazgatási ügyet és 633 kihágást, az iparügyosztály 2621 közigazgatási ügyet és 301 kihágást fejezett be. — Volt tehát a régi beosztás szerinti az összes hivataloknál 1899-ben **26 572** ügy, melyből közigazgatási 19.772, községi bírósági 6801, s ezenfelül 3436 kihágási (bűnügyi) minőségű ügydarab. Ezeket intézte 12 fogalmazási szakreferens és 15 segéd személyzeti tisztviselő (biztos).

Az 1900-ik évben az összes bűnügyek (kihágások is) a küön fölallított bűnügyi osztálynál csoportosítottak és e miatt úgy a fogalmazói, mint a segéd személyzetet kétféle osztatták, oly módon, hogy jelenleg a közigazgatási rendszert intézi a főkapitányságnál és kerületeknél 7 fogalmazó szakreferens és 9 segéd személyzeti tisztviselő, míg a bűnügyi osztálynál 6 fogalmazó szakreferens és 7 segéd személyzeti tisztviselő, valamint a rendőri személyzetből kiosztott rendőrelőőrök.

Ezeknek előrebocsátása után rátérek a tulajdonképeni tárgyamra, a Végh Gyula r. kapitány, v. főkapitány, bűnügyi osztályfőnök s mint ilyen a főkapitány helyettesének IV. Részre felosztott „Kimutatására.” Lendületes irállyal teszi mindjárt érdekessé művének I-ső részét, a bűnügyi osztály létjogosultságát bizonyító indokok halmazát sorolva föl, a centralizálás szükségességét hangoztatva „schwarz auf weiss” kihozza, hogy a remény valóra vált, a cél elérte. Költői szabadsággal említi a gyermekmenhelyről, hajléktalanok menhelyéről, (népkonyhák talán pótol e tekintetben valamit), a gyermekjavító intézetről, (hiszen a közel múltban városunk részéről eredményes lépések tettek), sőt merészen a dolgházról is szól, (pedig ez utóbbi hogy letesüljön, hiszen munkára kényszeríteni senkit sem lehet, ha maga nem akar dolgozni.)

Igen szép tervet pendit meg a szerző, midőn embertársainak elzülléstől, elbukástól megvédelmezését óhajja, pedig hát ha a füzeteckén áttekintünk, megkád a szem azon az óriási különbségen, a mely a bűnügyi osztály által intézett ügyek száma, valamint a kiirt pénzbüntetések nagysága és az azelőtt működő kapitányságok adatai között van. A kapitányságok 3400 kihágást intéztek s 4300 koronát hajtottak be egy év alatt; a bűnügyi osztály pedig 3797 kihágást és 844 bűnügyet, tehát **4641** ügyet morzsolt le, kiróva 10341 korona bírságot, Váióban ez az állapotok rosszaságát, a rendszert hanyatlását mutatja, mikor a bűnesetek szaporodnak, a büntetéspénzek növekednek, világos, hogy társadalmi javulásról szó sem lehet, mert a rendőrségnek hívatása nem a bűnesetek szaporítása és fokozása, hanem azoknak tehetőleg csökkentése, előleges intézkedéssel, éberséggel, örökösödéssel való megakadályozása.

Különösen szembeötlő a kiszabott pénzbüntetések között a különbség; az egyik 4 ezer, a másik 10 ezer koronát rótt ki, itt is határozottan czáfolva látszik a szerző által előzetesen hangoztatott emberbaráti szeretet, a humanizmus alkalmazása.

Mindenki, csupán a vak nem látja, hogy drakói szigorral szabnak ki pénzbüntetéseket a kimutatásban jelzett legalsóbb néposztályra, melynek bizony inkább kenyérre kellene az a pár korona, a melyet olyan szorgalmasan hajt be a rendőrfőnöki hatalom. A szegénység, a nyomor, az éhség pedig sokszor okozója a bűnnek, a pénzbírságok kiróvásánál tehát óvatosan, módjával kellene eljárni.

Még a füzet I-ső Részére csupán azt lehet megjegyezni, hogy a befejezése már nem időszerű, a gazdag tapasztalatok kincsés tarházának fölhasználása már idejét múlta, hiszen a szervezési bizottság alaposan, megfontolással, körültekintéssel majd csak nyelbe üti a rendőrségi intézmények módosítását, tökéletesítését, — több szem többet lát, több fül többet hall.

A II-ik Részben a szerző a bűnügyi osztály személyzetét mutatja be, annak kiemeléssel, hogy a föltüntetett személyzet az utóbbi év alatt 10 lovasrendőrrel és egy lovasrendőrfelügyelővel megkevesbedett; de azt említeni elfelejti itt, hogy a külső-segen teljesített közbiztonsági teendők a bűnügyi osztályra ezzel megszűntek, azt a csendőrség végezi, jól, megbízhatóan, kellő apparátussal.

És hogy ha a külső közbiztonság javult, az egyedül csakis a rendőrségnek köszönhető. Egy füst alatt még a város területet, birtokait, az egész hatarat fölesztja a személyzet között egyenlően, arányosan juttatva mindegyiknek csekély 27000 holdnyi területet. De hat a csendőrségnek mi jut, vagy az egyedül működő fogalmazó nélküli mezőrendőrkapitányságra sem jut egy hold sem, pedig az egy maga végezi a 17 négyzög mértföldnyi területen az összes allategés-ségügyi intézkedéseket és felügyeletet. A kerületi kapitányok is ki vannak zárva az osztozkodásból, szegények ők sem kaptak egy félholdnyi területet sem.

A statisztikai adatok is csak akkor érnek valamit, ha esszerűen, czeltudatosan vannak összeállítva. A III-ik rész a Bűnügyi osztály működésének adatait tárgyalja, a melyről már előzetesen volt szó eléggé.

Következik a IV-ik rész méltatása. Határozottan ez a rész az, mely az őszinteség, nyíltság kimondásával hű és igaz képet nyújt a bűnügyi osztály működéséről. Mindjárt legelől valami B. S. nevű vidéki szocialis elveket valló egyéniségről tesz említést, pedig ez a B. S. nemcsak vidéki szocialis elveket, de városi szocialis elveket is vall, ha már a szocialistákat a szerző szerint e két osztályra kell osztani. Csupán erre az ügyre mellékesen meg lehet jegyezni, hogy Bogdan Somara nézve a nagymélt. m. kir. Belügyminiszter a közigazgatási hatóságok határozatait megváltoztatta és Debreczenből való kitiltását megsemmisítette; tehát úgy látszik, hogy a főkapitányhelyettes goromba megtámadtatását a kitiltására elég oknak nem tartotta.

Rövid szavakban szives visszatekintés található a képviselő választási zavargásokra is, mikor bizony rendőrnek hirehamva sem volt, övintezkedések utólag tettek meg csupán, de különben jobb erről nem beszélni. Épen ilyen természetű dolog a rendőrség ambícióját illetőleg a „hurkos-ügy” is; ezt is felemlíti az erdemes szerző és bár annakidején a lapokban uri asszonyok és emberek névszerint említve voltak, mint megtámadottak, kifosztottak, most fantázia által fölfújt „költői” dolognak minősíti, pedig hát tudjuk, hogy még személybiztonságra ügyelő gárda is volt szervezve, egy néhány rendőrből. Rettegett akkor temérdek lakos, a fegyverek, revolverek elkeltek az összes boltokban, nyomozott a rendőr-

ség, bár a legnagyobb kitelhető eréllyel mégis eredménytelenül. Így jart a névtelen levelek írójával is, az uri családokat meggyalázó lappangóval és a vagyonosabb embereket zsaroló zsványlyal, a levelek zsák számba gyűltek, gyűltek, de azért tettes nem jelentkezven, azok szépen irattarba tetettek. — Hasonlatos volt, a hosszú ideig tartó ködöbalás, melynek egyik céltablaja épen a bűnügyi osztály volt, mai napig is titok, hogy ki dobálta azt a rengeteg követ, melyet talyiga-számra kellett elhordatni. — Most ez évben már vagy két-három nevezetes betörés történt, sőt igen érdekes bankesalás is, de tettes nincs, pedig ha a tettes a kimutatásban olvasna a kiderített tettesek %-át, okvetlen megrémülne és jelentkezne, mielőtt még ügyes rendőrségünk el nem csipi.

Igy néz ki a város közbiztonsági állapota. Még csupán összehasonlítással föl kell említeni, hogy az ezidőszerint működő közigazgatási hatóságok 1900-ik évben következőleg munkálkodtak: az I-ső ker. 3404 közigazgatási és 2656 községi bírósági, a II-ik ker. 3115 közigazgatási és 1656 községi bírósági, a mezőkapitányság 2854 közigazgatási és 1587 községi bírósági, a bejelentési hivatal 2089 és az iparhatóság 3975 ügyet intézett el, tehát összesen **21333** beigtatott ügyet és ezeken kívül még igen nagyszamu cseléd pört. Ebből tehát a 7 fogalmazó szakreferensre esik fejenként: 3047 drb., míg a bűnügyi osztálynál a **7336** drb.-ból a 6 referensre fejenként 1223 darab; tehát egy évet 300 munkanappal számítva — az 52 vasárnap és ünnep levonásával — egy személyre egy napra a bűnügyi osztálynál **négy** akta, a kerületeknél egy személyre egynapra **tíz** akta esik.

Ez tehát az igazság, ez a helyes statisztika, ha már épen összehasonlítással kell előállani. Az tehát a vége és a veleje mindennek, hogy teljes meggyőződéssel állítható, miszerint a közbiztonsági állapotok a régiekhez képest nem javultak, sőt hanyatlott a rend, a felügyelet sokkal jobb volt az előbbi rendszer mellett; több ember örködött és igyekezett azon, hogy büntetendő cselekmény meg akadályoztassák, mert az egyes hivatalok valósággal versenyeztek egymással nemes hivatások teljesítésében. Ez így van és ez tudja is az, a kire tartozik: a nagyközönség!

Békebíró.

Sirt nekem . . . *

(Népdal: Zenéje Farkas Józseftől.)

Sirt nekem ha én is egykor meghalok.
Arnyas helyen lombok alatt ássatok,
Hadd daloljon sirom fölött a madár,
Amely párját vesztve sirni oda száll.

Sirom fölé egy kis fejfát tegyetek,
S írjátok rá az én szegény nevemet,
Egy koszoru csüngjön alá fejfámról,
Zöld levélből s orgona fa virágból,

S ha eljöttök néha néha majd oda,
Boruljatok sirom fölé zokodva,
— Talán akkor boldog leszek odalen,
Mint amilyen nem voltam fenn sohasem.

Polczner Árpád.

* A korán elhunyt debreczeni szörkesztő dalaiból.

NAPI HIREK.

Változások a debreczeni házi ezrednél.

Azon a magyarságra fontos politikai követeléseknek, melyeket Apponyi Albert gróf és társai a katonai javaslatok benyújtása alkalmával a kormányval szemben támasztottak, ugylátszik, foganatos eredményük lesz. Mint megbízható katonai forrásból értesülünk, Pittreich hadügyminiszter bekérte a debreczeni 39. gyalogezred tisztjeinek személyi táblázatát. Ez a legfelsőbb katonai intézkedés azt jelenti, hogy a hadügyminiszter fontolóra vette a magyar ezredekre vonatkozó nemzeti óhaj-tást. Tegnapelőtt már leérkezett Bécsből a debreczeni háziezredhez a hivatalos irás, mely utasítja az ezredparancsnokságot, hogy valamennyi tiszt személyi táblázatát sürgősen küldje föl a hadügyminisztériumhoz — Ez a személyi tábla egy-egy katonatiszt születésére- illetőségére, — a nyanyelv- és a többi vonatkozó adatokat tartalmaz. A leirat nagy föltűnést keltett a 39. gyalogezred tisztikarában. Rögtön elértették a hadügyminiszter szándékát, mert a személyi táblázatokat csak különös esetekben szokták felülről bekérni. Eddig persze úgy volt, hogy a tiszteket, anyanyelvükre való tekintet nélkül osztották be a különböző közös ezredkehez. Mint értesülünk, az ezredparancsnokság még a napokban föl-küldi a tiszt személyi táblázatokat. Legközelebb pedig nagyobb változások történnek a háziezrednél. A magyarul nem beszélő tiszteket idegen ezredkehez helyezik át és a debreczeni ezredhez csupa magyar tiszteket hoznak. Így aztán jobban megérti a legénység a tiszt urak szavát. A hadügyminiszter hasonló rendelkező irást küldött több magyarországi közös ezredparancsnokságaihoz is. Nincs okunk kételkedni forrásunk megbízhatóságában, de azért várjuk — s velünk együtt az egész nemzet várja — lapunk értesülésének félhivatalos megerősítését.

A polgármester bankettje.

Kovács József, Debreczen város polgármestere holnap esütörtökön este, a városi közgyűlés után a Bika-szálloda disztermében estebédet ad. A polgármester estebédjére a törvényhatósági bizottság tagjai s társadalmi életünk más kitünőségei, közel négyszázan hivatalosak. A meghívókat részben tegnap, részben ma kézbesítik.

Negyedik protestáns estély.

A debreczeni ev. reform. theologia akadémia Hittanszaki Önképző Társulata a kálvinista öntudat erősítése céljából 1903.

február 1-én, délután 5 órakor a főiskola disztermében Negyedik PROTESTÁNS ESTÉLYÉT rendezi. A meghívó belépő jegyűl szolgál. A terem fél 5 órakor fog kinyitattatni. Jótékony adományok a kitett perselyekbe a „Hittanszaki Önképző Társulat” részére köszönettel fogadtatnak. Műsor: 1. Esti himnusz Bethoventől. Előadja a főiskolai énekkar. 2. A protestantizmus és a nők. Irta és felolvassa: Csiky Lajos theologiai tanár. 3. „Anna keserve”. Irta: Jókai Mór. Szavalja: Szűts Margit urhölgy. 4. Aufenthal Schuber-től. Énekli: Hajdu László joghallgató, zongorán kíséri: Balogh István joghallgató. 5. Felolvas Ujlaki Miklós a hittanszaki önképző társulat alelnöke. 6. Bihari érzélgője, cimbalmon előadja: Bernáth Gizella urhölgy. 7. A XLVI. Zsoltár 1. verse. Előadja a főiskolai énekkar. A zongorát Szendrő Sándor ur szíveségből engedte át.

A bűnügyi osztály ferde nyomozási módszere.

A bűnügyi osztály működéséről 1903. február hó 6-án kelt, a főispánhoz intézett ajánló sorokkal ellátott kimutatást küldözött szét még a mult héten, ja n u r h ó k ö z e p e t á j a n a bűnügyi osztály főnöke Végh Gyula tb. főkapitány, a bűnügyi osztály főnöke és mint ilyen a főkapitány helyettese. Ebben a kimutatásban beszámol a bűnügyi oszt. tevékenységéről. De mikor ezt teszi, megfélekedzik arról és ellhallgatja, mennyire ferdén, hibásan vezeti a bűnügyi nyomozatokat. Nemrégén a Kónya-fele ékszerlopás alkalmából már egyik lap szóvá tette azt a különös és érthetetlen intézkedését a bűnügyi osztály főnökének, hogy a nyomozáshoz szükségelt körözőleveleket nem a bűnügyi általány terhére hanem a káros költségére nyomatta ki. Ujabban hasonló eljárást követett el a közzgazdasági és iparbankkal szemben. Itt is a körözőlevelet a károsult bankok költségére nyomatta ki. Természetes az ilyen eljárás huzavonával jár, mert a káros tudja azt, hogy az egész országban a rendőrség a bűnügyi általány terhére köteles az ilyen körözőleveleket elkészíttetni. Ez a huza-vona bönitőlag hat a nyomozá-ra és óriási hatással van a bűnügyek kiderítésének a sikerére. Hogy tényleg így van, igazolja a Friedmann fele váltóhamisítási eset, mikor is a bankokkal folytatott vitából kifolyólag, ki fedezze hát a körözőlevelek nyomtatási költségeit, a váltóhamisító 6 órai egérutat nyert emiatt és csak 6 órai kéressel küldhették szét a körözőleveleket. Ugy tudjuk, hogy ez a legigazságtalanab eljárás, mert a bűnügyi osztály főnökének módszerével a szegényebb embereket megkárosító tolvajok és csalók sohasem kerülhetnek meg, mert azok, vagyoni helyzetüknél fogva képtelenek a nyomozási költségeket fedezni és így csakis a vagyonos, tehetős egyéneket érheti az a ritka szerencse, hogy az elmenekült tettesek kézre kerülnek. Az ilyen nyomozatokra van költség, tessék az illetékes felettes hatóságához fordulni, azonnal kinyomatják a város terhére a körözőleveleket. A rendőrséget azért tartja a polgárság, hogy örködjék élet és vagyonbiztonsága felett, de azzal a módszerrel ahogy a bűnügyi osztály a nyomozásoknál eljár, egyáltalában nem végzi előirt köteles-

ségét és hivatását. A bűnügyi osztály sokkal jobban megfelel hivatásának, ha az eddigi nyomozási módszert abbalagya és rokonszenvesebben velekedik a közönség is a rendőrségről, melynek inkább ez a hivatása, mint a száraz statisztikai adatok készítése és kinyomatása, amelynek költségeit, úgy tudjuk nem a bűnügyi osztály, hanem a nagyközönség filléreiből fedezték.

Uj ügyvéd.

Dr. Visky Sándor, a debreczeni kir. törvényszék jegyzője a budapesti ügyvédvizsgáló bizottság előtt tegnap sikerrel tette le az ügyvédi vizsgát.

Felhívás Debreczen város gazdaközönségéhez.

Ezuton értesitem Debreczen város t. gazdaközönségét, miszerint az 1903. évi hortobágyi legeltetési jogok alapján képező birtoknyilvántartás elkerülvén azt a közzététel napjától a kihajtási időig hivatalomban (Varosháza, keresztépület I. emelet 20. szám) esetleges kiogásai megtétele céljából megtekinthetik, nehogy ezen kifogások tétessenek, a mikor nagy fennakadást idéznek elő. Debreczen, 1903. január 27-én. Kovács Sándor városi számvevő.

Favágás rendőri felügyelet mellett.

A favágó gép elleni elkeseredés még most sem csillapult le. Ez elkeseredés egyszer már favágó lazadást eredményezett, egy favágó pedig legutóbb baltájával fűrészét összetörte. Most a Dégenfeld téren Kemény János vendéglője előtt működik a favágó gép de az ismét mutatkozó elkeseredés miatt a rendőrséghez kellett fordulni oltalomért, a mely hat rendőrt küldött a gép védelmére, úgy hogy most rendőri felügyelet mellett folyik a favágás.

Felhívás.

Az adótörvények értelmében az adózó ingatlan birtokára bekebelezett tartozásainak f. évi január hó 31-g történő bejelentés esetén, a fizetett kamatösszeg mérvéhez képest adóelengedésben részesül. Felhívaiik ennél fogva az adózó közönség, hogy bekebelezett terheiket a városi adóügyi osztálynál költségmentesen kapható szabályszerű „terherbevallási iven” fent jelzett határidőn be-üül annyival inkább bejelentse, mivel a később érkező vallomási ivenk figyelembe nem vétetnek. Debreczen, 1904. jan. 27. A városi adóügyi osztály.

Kossuth Ferencz betegsége.

Kossuth Ferencz betegségeben, mint örömmel értesülünk, javulás állott be. Láz megszűnt s csuzos fájdalmai sem kínozzák s így a mai nap legnagyobb részét íróasztala mellett töltötte; 5-6 nap mulva a szobát is elhagyja s részt vesz a képviselőház tanácskozásain.

Elütötte a vonat.

Tegnapi számunkban részletesen megemlékeztünk a dohánygyár előtt történt vasuti szerencsétlenségről. A halálra sebzett Nagy Lajos még az éj folyamán meghalt. — Az elhunytat felesége és kis leánykája gyászolja. A rendőrség tegnap hallgatta ki a szerencsétlenség szemtanuit, amikor kiderült, hogy Nagy Lajosnak egy másik társát is elütötte a vonat, de annak az ijedségen kívül egyéb

baja nem történt. Őt a vonat akkor érte utol, mikor már a sinen áthaladt és így nem maga elé rántotta, hanem az árok fele hajította. Neki esett a távirda oszlopnak, a melyet önkéntelenül átölelt és mozdulatlanul maradt, míg a vonat elhaladt. A szerencsétlenül járt Nagy Lajos családja iránt általános részvét nyilvánul.

A hazajáró lélek.

Borzalmas történet híre jön Eperjesről. Mintegy két hónappal ezelőtt történt Travoszt községben, hogy két siheder megfojtotta Szokol György ottani lakost, a ki nek felesége nemsokára a gyilkosság után ikreket hozott a világra s meghalt a gyermekágyban. A falu népe a szomorú eset után mindenféle kísértetes dolgokról kezdett beszélni. Azt mondták, hogy az özvegy, a mikor gyermekeit fürösztötték, a vízben megpillantotta férjének képét s rémületében szörnyet halt. A gyermekeket most már a nagyanjuknak kellett volna gondozni, de a hatvankét esztendő öregasszony megszökött a faluból, azt mondván, hogy meggyilkolt vejének szelleme minden éjjel meglátogatja és gyötri őt. A parasztnépet mindezek hallatára szörnyű rémület szállotta meg, akárhany ember akad, a ki esküdjék rá, hogy a meggyilkolt ember szelleme őt is meglátogatja minden éjszaka. A nép közt oly nagy a rettegés, hogy többen már át költöztek a hazajáró lélek elől a szomszédos községbe.

A jegyellenőrzés az államvasutakon.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága a közelebbi értesítést teszi közzé: „A menetjegyekkel történt számos visszaélés szükségessé tette, hogy a jegyeknek s egyéb igazolványoknak ellenőrzését fokozottabb mérvben a legbehatóbb módon eszközöltesük és ez érdekről az üzletszabályzat 21. §-ában, illetve annak II. póthatározmányában foglalt határozmányoknak feltétlenül érvényt szerezzünk. Érdekelt közegeinket, úgymint a kapusokat, a jegyvizsgáló kalauzokat és az ellenőröket szigoruan utasítottuk, hogy az utazó igazolványoknak és pedig ugy az egyszeri utazásra szóló, mint az időszakos, vagy állandó érvénnyel bíró (szabad-, bérlet stb.) jegyeknek előmutatását, a várótermekbe, illetve a pályaudvarra való belépésnél és utközben a vonatokban mindenkintől, kivétel nélkül, feltétlenül követeljük; továbbá elrendeltük, hogy mindnkor megköveteljük azt, miszerint az utasok a pályaudvarok elhagyása előtt a további utazásra még érvényes utazó-igazolványokat felmutassák és a további utazásra már nem érvényes utazó-igazolványukat a jegyelszédőknek átadják. Midőn a fentebbiekre s arra is, hogy a külföldön hasonló szigorú intézkedések állanak fenn, az utazó közönséget figyelmeztetjük, egyuttal kerjük, hogy a menetigazolványt idő veszteség és egyéb menetjegy előkeresésével járó kellemetlenségek kikerülése végett saját érdekében kéznél tartani és közegeinknek a menetjegyek előmutatására irányuló kötelesegszerű felhívásának ellenvetés nélkül megfelelni sziveskedjék.

Deák Ferencz emléke.

1876. január 28-án halt meg Deák Ferencz. Az országgyűlés bizottságot alakított, melynek az volt a feladata, hogy a nemzeti gyásznak méltó gyászjelentés alakjában hangot adjon. Többen próbálkoztak meg a feladattal, de annak az egyszerűségnek, a mely Deák életét, annak a fenségnek, a

mely halálát jellemezte, a közérzésnek, mely a nemzetben támadt egyik fogalmazvány se felelt meg tökéletesen. Már a második ülésre jött össze a bizottság és még mindig nem volt gyászjelentés. Ekkor a másodikülés folyamán Tisza Kálmán egyszerre csak távozott a bizottsági teremből, ahol a tanácskozás folyt. Lement a háznagyi helyiségbe, ott bezárkózott és kis idő múlva visszatért. Kezében egy félv papírt hozott, rajta a néhány szóból álló gyászjelentés fogalmazványai:

„Hazafiúi mély fájdalommal tudatjuk, hogy Deák Ferencz 1876-dik év január 28-án meghalt.”

Ime ez volt az a szöveg, a melyet a maga egyszerűségében mindnyájan legméltóbbnak vélték a halotthoz és a gyászoló nemzethez. Az így módosult szöveg később újra szerepelt gróf Andrássy Gyula elhunyt alkalmából. Mily kár, hogy Deák Ferencz után következő államférfiak, különösen a kormány élén állók csupán halotti jelentéseknek méltó hangját és nem egyuttal a Deák Ferencz életének nemes egyszerűségét, jellemének önzetlenségét tudtak hiven eltalálni.

A polgármester rendelete a tisztviselőkhöz.

Kovács József polgármester az összes városi tisztviselőkhöz szigorú mihez tartást végett a következő értesítést adta ki:

Tudomásomra jutott, hogy daczára a korábbi letiltó rendelkezésnek, még mindig van eset reá, hogy egyes városi tisztviselő és hivatalfőnök urak a kezelésük alatt levő bekötés alá adandó hivatalos könyveket s az ezekről szóló utalványokat a főjegyző látta-mozzásának kikerülésével egyenesen Dávidházy Kálmán könyvkötő urhoz küldik s teljesük szerint rendelkeznek a bekötés iránt. Minthogy ezen eljárás nemcsak szabályellenes, de a felülvizsgálatlan és korlátlan rendelményezés a városnak sok felesleges kiadást is okoz: figyelmeztetem az összes városi tisztviselő urakat, illetve az egyes ügyosztályok főnökeit, hogy Dávidházy Kálmán könyvkötő ur, a nyert utasítás folytán, ezentúl az olyan utalványokat, melyek főjegyzői látta-mozzással ellátva nem lettek, teljesen figyelmen kívül fogja hagyni s bele sem kezd a megrendelt könyvkötő munkák elkészítésébe. — Arról is értesitem az illető tisztviselő urakat, hogy a könyvkötő munkák megrendelésénél a legtakarékosabban járjanak el és csak az oly könyveket készíttessék ke-ménykötéssel és borsarokkal, melyek évekig tartó folytonos használatban vannak, mint például a pénztári naplók, adó-, igtató- és tárgymutató-könyvek; a többiek azonban kivétel nélkül egyszerűen vászonarokkal lesznek elkészítetendők. A kötés előtt be-irandó könyveknél egy-egy füzetbe 6, legfeljebb 10 iv, miáltal tartósabb kötés készíthető. Ismételten felhívom tehát a tisztviselő és osztályfőnök urakat, miszerint tekintetbe véve az elmondottakat, a könyvkötőmunkák megrendelésére vonatkozó utalványaitat látta-mozzás végdtt minden esetben — előzetesen — főjegyzőhöz bdküldeni szigorú kötelességüknek ismerjék. Kovács József polgármester.

A polgármestert eme határozott hangú utasításáért csak üdvözölhetjük, mert eme ténykedésével bizonyítja azt, hogy a város vagyonát nem tekinti Csáky szalmájának.

Táviratok.

A katonai javaslatok tárgyalása.

(A képviselőház ülése.)

Budapest, Január 28.

A képviselőház Apponyi Albert gróf elnöklésével folytatta a katonai javaslatok tárgyalását.

Első felszólaló **Udvary** képviselő volt, ki nem fogadja el a javaslatokat. Határozati javaslatot nyújt be, mely szerint a javaslatok vétessenek le a napirendről.

Meglepetés számba ment a következő felszólalás.

Zichy Jenő gróf, a szabadelvű pártnak talán egyetlen önállóan gondolkodó tagja emelkedett szólásra. Ő is a javaslatok ellen beszélt.

Sajnálja, — ugymond Zichy Jenő, — de ellentétbe kell jönnie a miniszter javaslatával. (Éljenzés.) Nem fogadja el a javaslatokat és nem is szavazza meg, mert a javaslat a nemzettől, mely teljesen elszegényedett már, újabb olyan pénz és véráldozatokat követel, mely végpusztulását okozná a nemzetnek. (Hosszas éljenzés és taps.) **Rakovszky** István: Hol vannak a nemzeti pártiak?

Kubik Béla: Elaludtak!

Zichy Jenő gróf: Mindég azt tartotta szem előtt ami üdvös az országra. A javaslat meg nem szavazásával eleget tesz választói előtt tett ama ígretének, hogy nem járul újabb véráldozat meléshez. (Lelkes éljenzés.) A javaslat a nemzet vagyonát támadja meg.

Közbekialtások: Ugy van!

Gabányi: Ezzel Fejérváry nem törődik! **Zichy J.**: Mivel iudokolják a javaslatot? Mindég egy nótát fujnak: a nagy hatalmi állással.

Fejérváry miniszter: En nem mondtam, rám ne hivatkozzék! (Ellentmondások a szélsőbaloldalon.)

Zichy Jenő: Nem ennek kellene lenni a mi politikánknak, hanem, hogy az országot idebent fejlesszük, erősítsük. (Viharos taps és éljenzés a szélsőbaloldalon.)

Abból, hogy ő a javaslat ellen beszél, levonja a következenctiát. Tudja, hogy emiatt neki nincs több helye a szabadelvű pártban. (Viharos, szünni nem akaró taps, éljenzés. Felkiáltások: Éljen Zichy! Ilyen az igaz magyar ember! Lesznek még követői is!)

Mikor Zichy befejezte beszédét, megújult az éljenzés és perczekig tartott. A Kossuth-párti, a néppárti és az Ugron párti képviselők tömegesen siettek gratulálni a nemes grófnak.

A kormánypárton Zichynek ez a férfias, nyílt fellépése, nagy lehangolt-ságot és konsternációt keltett.

Zichy beszéde után szünet volt.

Szabadságszobor Török-Becsén.

Levelezőnk írja: Török-Becsén dicséretes, hazafias mozgalom indult meg. Ugyanis a 48-as eszmék emlékére és a törökbecsei sarkertben nyugvó dicső honvédek örök emlékére szabadságszobrot akarnak emelni a község főterén. A hazafias polgárság szíves készséggel járul a szép eszme megvalósításához. Legutóbb a Törökbecsei Taka rékpénztár is tiszta hasznából száz koronát adott e célra. Mindenesetre dicséretes a törökbecseiek törekvése és kívánjuk, hogy mielőbb meg is valósuljon az.

Időjárás.

A szegedi Meteor lapjának ma megjelent száma a jövő két időjárását a következőkben jósolja meg: A 13-iki esomópont hatása jelzéseimnek megfelelőleg tartós hideget hozott. Ez a hideg megerdemői a harmadik tei nevet. Az időjárás azért meglehetősen egyöntetű és csendes, mert mostanság kevés a változati esomópont. Közbe ugyanis csak egy, a 20-iki esett és ez is, miként ezt jeleztem is, gyöngye hatású volt. A hideg engedett pár fokot, sőt egy gyenge hóhullás is keletkezett gyenge hatású folytán. Egyébként azonban nagyobb változást nem okozott. A következő hét már változatosabb-erős hatásokkal bővelkedő izgalmas napokat hoz. A 25-iki esomópontnak a bolygók állásából merített jellege enyhe. Ez a jelleg azonban csak részben, vagy rövid ideig erveyesül. A 18-iki igen erős hatású esomópont jellege ismét hideg lesz. A 29-30-iki napnak esomópontjai igen erős hatással már ismét enyhe főjellegűek. A 28-iki esomópont hatása tehát igen változó, felette nyugtalan, izgalmas napokat vezet be. Ez a hatás nemcsak legkörülnket kavargatja föl, hanem hódolnak az ilyen befolyásoknak úgy a föld gázai, mint az emberi szervezetet összetartó erők. A legkörm változások csapadékos, szeles, vagy viharos jellegűeknek ígérkeznek és maximális hatásukat 29-30-an érik el. A csapadékok lehet hó vagy eső, vagy vegyesen mindkettő. A 28-iki jellege hideg, a 29-30-iki pedig enyhe, mindkettő erős hatású, így az eredmény a kettőnek különbözőzete leendő, ami azonban még ismeretlen. Ezen izgalmas erőhatást a február 2-iki esomópont hatása csillapítani fogja, de miután gyenge erejűnek ígérkezik, így nyugodtta meg alig teszi azt, amelynek folytán a jövő hét majdnem egészben ily változatos időt ígér. Februárius hó esomópontjai 2-6-13-20-25-28-ra esnek.

A Korona Takarékszövetkezet

1903 ik évi jan. 1-én megnyitotta a 3-ik évtársulatát. Ezen új évtársulatra a beiratkozások a szövetkezet Piac-utca 6. sz. alatti helyiségében teljesíthetők. Minden törzsbetét után **hetenként 1 korona fizetendő.** Az intezet előnye: **törzsbetétei 6 százalékos jövedelmezésnek,** kötelező heti betétekkel előmozdítja a takarékosagot, továbbá minden törzsbetét után **200-260 korona kölcsön kapható.** Miután a szövetkezet a kölcsönnek külön visszafizetését nem kívánja, hanem a heti betétekkel törlesztődik, így a szövetkezet kölcsönei könnyű visszafizetési módot által különösen előnyösek kereskedőknek, iparosoknak, mezőgazdákknak és hivatalnokknak egyaránt. **A kölcsönök kezesség mellett, betáblázásra és biztosítéskül elfogadható értékekre adatnak.**

A két évtársulatba beiratkozott 1529 tag heti 6948 korona befizetéssel. A befizetett tőke 464,721 korona. **A belépés ez idő szerint még mulasztási illeték nélkül történhet.**

Mitrovics Gyula temetése.

A református egyház nagy halottját Mitrovics Gyula lelkészét tegnap temették el. A délután folyamán valóságos emberáradat vonult a Kossuth utcái gyászházhoz, hol Mitrovics Gyula ravatalon feküdt.

Debreczen közéletének minden tényezője megjelent a végtisztességen, eljött a sárospataki akadémia küldöttsége is, mely intézetnek az elhunyt éveken át kimagasló alakja volt. A temetésről következőkben számol be tudósítónk:

(Gyászháznál.)

Délután két órától kezdve szakadatlanul ömlött az emberáradat a Kossuth-utcái lelkészi lakas felé, a melynek udvarán helyezték el a leolmozott érzekoporsót. Két koszu és egy biblia feküdt a koporsón — a család és a debreczeni hívek koszuja s Mitrovics Gyula bibliája, a melyet a templomban használni szokott. Az udvarra csak kis közönséget bocsátottak be a szűk folyosón így is nehéz volt a közlekedés. Félháromkor megérkezett a kántus és a tanítóképezde növendékei. Pár percczel ezután felhangzott a gyászenék. A halottas háznál a gyásztikus ebből állott. A többi a templomban és a temetőben folyt le.

(A Kossuth-utcái templomban.)

A mint a gyászenék a parachia udvarán elhangzott — a koporsót átvitték a Kossuth-utcái templom előcsarnokába. A parochiától a templomig óriási néptömeg csoportosult, a mely néma csendben nézte a koporsó átszállítását.

A templom ekkor már tömve volt gyászoló közönséggel. Az urasztalával szemközt levő padosorban ültek: Kiss Áron püspök, Puky Gyula főispán, Kovacs József polgármester, Degenfeld József gr. egyházkerületi főgondnok, K. Toth Kálmán, Dicsőfi József, Kiss Albert, Jánosi Zoltán lelkészek, Wolfka Nandor dr. püspök, Várady Károly a kegyes tanítórend főgimnáziumának igazgatója, Döczy Imre közepiskolai felügyelő, dr. Kereszty Zoltán akadémiai rektor professzor, Sass Béla a Konvent jegyzője, Simonffy Imre kir. tanácsos, a debreczeni egyház főgondnoka, Erős Lajos theologiai dékan, Hajdu Zsigmond püspöki titkár, dr. Öreg János, dr. Jászi Viktor jogtanárok stb. A baloldali két első pad a család számára volt fenntartva. A család mögött ültek a presbyterek, élükön Somogyi Pál főjegyzővel. A karzaton és a földszinten hívek foglaltak helyet. A katedra alatt a sárospataki deputáció ült Radacsi György sárospataki küldöttségi vezetővel. A szószék és az urasztala fekete lepellet volt beborítva.

Három órákor jött be a gyászoló család Kiss Alberttel együtt, aki az özvegyet vezette. A mint elhelyezkedtek, az orgona mellett tömörült kollégiumi kántus rázendített a gyászenékre:

„Ne sirjatok a tél sirjában
Szendergő természet felett!”

Ezt a szép harmonikus temetési éneket zengette a jól fegyelmezett kar Mácsay Sándor vezetésével. A kántus éneke után felzendült az orgona s a hívek együtt énekeltek a kilenczvenedik zsoltárt:

„Te benned bízunk eleitől fogva.”

A mint a gyászenék elcsendesütek, Görömbey Péter, a felső-szabolcsi egyházmege lelkésze lépett a szószékre s gyönyörű beszédben méltatta az elhunyt lelkész érdemeit.

— A mai gyászos példa is szomoruan mutatja — kezdte beszédét, hogy az Úr még az ő szolgáltnak sem ad örök életet. Ime, a böles, a tudós, a kiváló férfiú is ravatalán fekszik behunyt szemekkel, néma

ajakkal. Beszéde további folyamán Mitrovics Gyulát az embert a tudóst és a lelkészt méltatta. Alkotásainak maradandó becsü eredményei Sárospatakhoz vannak fűződve. Debreczenben az ötvennégy éves férfiú nem lépett a produktivitás terére. A hét esztendő, a mit eltöltött, a hanyatló férfikor esztendei volta. Mig Sárospatakon a huszonnyolcz éves mőködés egy tetterős élet csodásan szép eredménye addig Debreczenben a hét esztendő a ragyogó nap hanyatlásának hét éve volt. Sárospatakhoz fűzte Mitrovics Gyulát a férfiú kor miden tiszta szép álma. A debreczeni levegő, a debreczeni környezet idegen volt neki s a mint feleserelte a Rakóczyak, a Vayak főiskolájának katedráját Méliusz Juhász Péter, Révész Bálint, Révész Imre örökeivel, mint-ha vesztett volna abból a nagy személyi varázsából, a mely a bodrogparti Athénben körülvette. A kiváló halott érdemeinek elsorolása után megható szavakban bucsuztatta el Görömbey az elhunytat családjától, egyházától s beszédét fennszárnyaló imádsággal zárta be.

Az ima után ismét felzendült a kántus éneke s a közönség kivonult a templomból és indult a temető felé.

(A temetőben.)

Hat lovas gyászkoecsi tettek fel a koporsót s csakhamar megindult a menet a Kossuth-utcái temetőbe. A gyászkoeci után a család férfitagjai, a küldöttségek és a testületek következtek. Hosszu időbe került míg az óriási menet kiért a temetőbe. A sir a temető baloldali fútján van, itt csoportosult a gyászoló közönség.

A mint a koporsót levették a kocsiról s elhelyezték a sir mellé Erdős József dr. theologiai tanár mondott imádságot. Az igaz ember örökké él, ez volt imájának alap-gondolata s lelkének fénye a siron túl is fénylik.

Az ima után dr. Novák Lajos, a sárospataki theologiai akadémia tanára mondott gyönyörű bucsubeszédet. Sárospataki tanártársai, a főiskola növendékei nevében bucsuztatta Mitrovics Gyulát, a kinek tudása vezérlő csillag volt, s szelleme örökké élni fog. Novák kitünő szónok, csengő hangjával mely hatással van hallgatóira. Beszéde általános meghatottságot keltett.

Novák bucsubeszéde után a kántus éneket — aztán reá borult a hant Mitrovics Gyulára.

Az álmok és ábrándok hazája.

Írta: **Honvéd Atilla.**

Olyan szépet és nagyot álmodni csak egyetlen nemzete képes a világnak: a magyar. Ez a nemzet valósággal az álmok országában él.

Előveszem az osztrák, olasz, német, francia, oláh, orosz, amerikai, dán, svéd iskolákban használt térképeket és hiába keresem rajta Magyarországot, nem találom.

De hát hol van Magyarország? Megmondom. A mi álmainkban. Mert másutt nincs.

Mily boldogító álom is az nekünk, hogy — van. Ez a tündéralom bizonyítja csupán, hogy még élünk. Mert a halottnak nincs álma.

De milyen álom ez? A téli fagyban elfáradt ember is ámodik. A hideget nem érzi. Kellemes bizszergés tompítja el idegeit. A meleg szobában, a kedves otthonban képzelet magát. Szerette kedveseinek ölelését, csókját érezit Csalfa álom. A halál ölelése, a halál csókja az. De ő

nem tudja, hogy az álom a halál szövetségese.

Ez jutott eszembe, midőn Hoitsy Pál „Nagymagyarország” című röpiratát olvastam. Milyen szép álom ez. Az ezerégyéjszakába való. A félholtra korbácsolt rabsszolgá halálos kimerültségének álma ez. De vajjon lesz-e az alomból ébredés?

Az álom hazug. A fölszigázott képzelet csalfasága csak. Az álom és ábránd játszi gyermek, elaggott emberroncsok és nyugodt lelkiismeretű ember nem szokott álmódni.

Nagymagyarországról akar tinektek hazudni az álom? Hiszen még „Magyarország” sincsen meg! A regélő beszél természetes határokról, vízvázalókról, a germán és szláv elem közé való ékeltség előnyeiről, stb.

Minő együgyűség! A német és szláv elem már itt van évszázadok óta a természetes határokon, a vízvázalókon belül és mi nem tudunk megközdeni velük. Fojtogat bennünket mind a kettő és nem bírunk védekezni.

És ebben a kétségbeejtő élet-halálharcban előáll az álom költője és csábító, szép szavakkal sző nekünk regét a jövőről, amelyet talán nem is érünk meg, mert az álom után jönni fog a megváltó halál.

Nyiltan kimondom, hogy a magyar nemzet értelmiségével lelketlen, csunya játékot űz a „Budapesti Hírlap”, amidőn a való jelenről a jövőndő almaira akarja terelni a közfigyelmet.

Magyarok! Ne higgyetek a csalogató delibábnak, ne tévesszenek meg benneteket a csalóka almok. A rideg valóságot lássátok csupán és az élni vágyás magasztos gondolata készítsen elő benneteket az új szabadságharczra. Ne engedjétek mákonyval elaltatni magatokat, mert az ellenség szolgálataban állanak azok, akik azzal kínálják benneteket.

Vigyázzatok én véreim! Az erőszak nem tudott legyőzni bennünket, de ez a mákonyos álom, ha a hatalmába kerít, a sirba fog taszítani. Ne csalóka álomképekben, a jelenben keressétek a jövőbe vezető utat.

Világosnál a legyőzött, de élő nemzetet nem sikerült a megásott sirba taszítani, de az álomba merült tetsz halottat sikerülni fog. Hallgassatok reám. Az álom az élet sirásója.

A farsang régen és most.

Az öreg emberek szívesen dicsérik a multat a jelen rovására s ha összehasonlításról van szó, ki nem fogynak a sóhajtozásból: Hej, a mi időnkben, be más volt ez is, meg az is! Különösen így farsang táján hallani az ilyen sóhajtozást.

— Mutatni sem tudnak már a mai világban! Bezzeg a mi farsangunk, az volt ám a farsang! — mondogatják az öregek dicsekedve.

Van ebben igazuk, habár nem bizonyos, hogy nem így fog e sóhajtozni az unokájuk is, ha már megöregszik. Annyi azonban való, hogy régente dévajabb farsangot ültek az emberek, mint manapság. Mintha a jókedv is megkopott volna az idővel, vagy csak megélehetés növekvő gondja akadályozza régi, dévaj kitörésében? Akármilyen oka, be kell ismernünk, hogy minél előbbre lapozgatunk a krónikákban, annál dévajabbnak látjuk Karneval herceget, kinek jótulajdonságai között azt is feljegyezték, hogy valóságos szenvedélye volt a házasságkötés.

Régen az a jószokás járta, hogy a

farsangi szerelemből házasság lett ujbórra. Nagy volt hát az öröm a lányos házaknál, amikor az „örvendő farsang kiindult a lastromba szedni az új menyecskéket, öszvéjárt sorjában minden vármegyéket.” Akik azután kimaradtak a lajstromból, azokról gondoskodott Karneval herceg, hogy a jövő farsangra belekerüljenek.

Eleink orszagra szóló mulatságot rendeztek farsang táján. A dévajság azonban inkább a farsangi tréfákban nyilatkozott meg. A tánczot illetőleg mértéket tartottak s tekintettel a „gyöngye női nemre”, meg a francziás szokásokra, a lassu, de poetikus minét divatozott még a század elején is. Hogy milyen volt ez a táncz, jó Csokonay Vitéz elmondja eképpen:

— Három gavalérral
Három déli dama kiáll szép manérral:
Francziás tánczokat kezdik főhajolva,
Folytatják páronként viszontag másolva,
Sétáló lábakkal Z betűt ejtenek,
Egymásnak oldalvást suhanva lejtjenek.

A mai leány, ki tiz keringőt, megannyi pelkát és más egyebet tánczol végig egyhuzamban, megtérvén mindezt a tiz-husz „ujrás” csárdással, szeliden mosolyog a szelid minéten, melyben eleinknek oly nagy kedvük teltett. Ettől a táncztól nem is ártott ám meg a hajdani leányoknak.

Ma bizony majdnem lepedőben kell hazavinni egyiket-másikat a tánczteremből, a hol valósággal betegek lesznek a gyöngébb szervezetűek a mérték nélkül való tánczolásban.

A régi farsangi dévajságok között nevezetes a gróf Czobor József tréfája, mely a Mária Terézia rendeztette udvari jelmezből fricsa epizódja volt. A különös ember basának öltözött s tizenkét bécsi hordárt, szerezcsenné mázolvá, rabszolga mezbe bujtatva, lánczon hajtott maga előtt a bálterembe. A hordárokat előbb jól megvendégelte, de titokban áloét öntött az italukba. Mindenki megvolt lepve, a festői rabszolga csoport láttára, maga Mária Terézia is különös meglepődését fejezte ki gróf Czobor basának a sikerült farsangi jelenetért.

A gróf egyszerre odakerítette összefűzött rabszolgáinak lánczát egy nagy köoszloptra, lakatot tett rá, maga a sokaság közé vegyült. A szerezcsennek egyideig türelmesen bámultatták magukat, de hirtelen összesugtak, majd nyugtalanodni kezdtek, végre torkuk szakadtából kiabáltak.

— Aussi möcht' i! (Ki akarok menni!)

A főudvarmester észrevette a veszeplmet s kétségbeesetten futkosott fűhöz-fához, kérdezősködve:

— Ham's kan Türk'n g'sehn! (Nem látott valahol egy törököt?)

A török azonban eltűnt a lakat kulcsával együtt s mire a lakatosok megérkeztek, már késő volt a szerezcsen rabszolgáknak a segítség. Ez a bécsi „Ham's kan Türk'n g'sehn”, ma is divatos szállóige eredete. Mária Terézia, ki nagyon megbotrángzott az eset felett, nem is engedte meg többé, hogy jelmezbált rendezzenek az udvarnál.

Ma már nincsenek olyan jelmezbáltok, amilyenekben a hatvanas évek farsangjai bővelkedtek. Akkortáiban az előkelő köri is résztvettek az e fajta mulatságokban. Egyik ilyen mulatságnak következő nevezetes epizódját jegyezte fel a krónika.

Éjfélelőtt megjelent a társaságban egy karsu nőalak. Fekete fátyolból készült jelmeze s a feje fölött ragyogó félhold azt mutatta, hogy az Éj istennőjét akarja ábr-

rázolni. Arczát sűrű fátyol fedte. Az új vendég nagy feltűnést keltett csinos termetével s a férfiak nyomban köréje gyülekeztek. De egyikkel sem állt szóba s hirtelen besiklott egy mellékszobába. Egy magasrangú tiszt fia utána sietett. Nehány percz múlva rémes kiáltás hangzott ki a mellékszobából, hova azután berohant a társaság több tagja. Az ifjut vonagló tagokkal a földön találták: arca nagy rémületet fejezett ki. Amikor magához tért, elbeszélte, hogy a titokzatos nő fellebbentette a fátyolát, mely alól borzalmas halálféj tűnt elő. A rendőrség nyomban megindította a nyomozást, de nem tudta kézrekeríteni a kegyetlen tréfa szerzőjét, ki idejében eltűnt. Az ifjura végzetes volt ez a jelenet, mert többé nem nyerte vissza egészségét s nemsokára meg is halt.

SZÍNHÁZ.

Műsor:

Szerda, „C” bérlet. Monna Vanna. Dráma.
Csütörtök, „A” bérlet. Monna Vanna. Dráma.
Péntek, „B” bérlet. Bányamester. Daljáték.
Szombat, „C” bérlet. Bányamester. Daljáték.
Vasárnap d. u. Gésak, vagy egy Japán teaház története.
Este, Endre és Johanna. Történeti színmű.

CSARNOK.

Vaterloo.

Eckmann—Chatrián elbeszélése után fordította: ifjabb Mórincz Pál.

Harminezadikán reggeli kilencz órakor a Saint-Mauri hídnál voltunk. Még az nap délután három órakor Paris alá vonultunk fel. Egy gazdag helységben, névszerűt Vaugirardban taboroztunk le, a mely a versaillesi ut menten tekszik. Julius elsején még csodaszépebb helységben, Mendon községben taboroztunk. Kőfalaktól kerített viragos, gyümölcsös kertekben feküdtek ezek a szép, nagy hazak. A világon már ennél aligha lett volna másik szebb, gazdagabb fekvésű hely és mi mégis nyomorogtunk, veszélylél küzdöttünk, a szívünk majd megszakadt bele. Ezek a jó emberek igen nagy szeretetet mutattak irántunk, katonák iránt. A haza védőiként dicsőítettek minket és a legszegényebb is az oldalunk mellé akart állani.

Julius elsején este 11 órakor tovább vonultunk Saint-Cloudba, hol kastély kastély mellett, park park mellé sorakozik. Igazi csodaszámba vehető volt ez a hely is. Este hat órakor pedig ismét Vaugirardba huzódtunk vissza. Azonban lesújtó hírek terjengtek a városban. . . A császár Rochefortba utazott. . . Mondták azt is:

— A római király hazajön. . . Majd, hogy XVIII dik Lajos már utban van.

Vaugirard tájékán délután egy órakor, Issy falu mellett ismét ránk támadt az ellenség. A fővárosunkért éjféltájig harcoltunk. A nép hozzánk szegődött. A poroszok puskatüze közben hordák ki a csatornavonalból az ellenséget. Az asszonyok melénk állottak.

(Folyt. köv.)

